Oktay Rıfat

YUNAN ANTOLOGYASI

(Seçmeler)

Çan Yayınları - İstanbul

Bu kitap Gün Basımevinde
Aralık 1964'de basılmıştır.

OKTAY RIFAT

YUNAN ANTOLOGYASI

(Seçmeler)

Çan Yayınları
İstanbul

İÇİNDEKİLER

Yunan Antologyası Üstüne 5

Aşk Epigrammaları 9

Ölüm Epigrammaları 19

Tasvir Epigrammaları 33

Açıklamalar 39

YUNAN ANTOLOGYASI ÜSTÜNE

1494 yılında, Floransa'da, **Janus Lascaris'ten alınan Yunan Epigrammaları** adında bir kitap yayımlandı. 1445 de, İstanbul'da doğan Lascaris, İstanbul 1453 de elimize geçince, bu epigrammaları İtalya'ya götürmüştü. Aslında İzmitli Planudes'in 1301 yılının eylülünde tamamladığı aşağı yukarı iki bin dört yüz epigrammalık bir antologya idi bu.

Yunan dünyasında eski bir geçmişi vardır bu çeşit antologyaların. Okuyucu için hazırlanan ilk antologyanın Gadaralı Meleagros'un **Güldeste**'si olduğu anlaşılıyor (İ.Ö. I. Yüzyıl başı). İlk dizedeki ilk kelimenin baş harfine göre düzenlenen **Güldeste**'de Arkilokos, Simonides, Safo, Platon gibi eski ozanların yanında otuz yedi yeni ozana yer verilmiştir. Ozanlar, kişiliklerine uygun bir çiçek adıyla **Güldeste**'ye girerler, Meleagros bir başlangıç şiiriyle onları okuyucuya tanıtır.

Batıda **Yunan Antologyası** adıyla tanınan ve içinde dört bini aşkın epigramma bulunan ünlü yapıtın ilk kaynaklarından biridir Meleagros'un **Güldeste**'si. İsa'dan önce I. yüzyılla İsa'dan sonra XIV. Yüzyıl arasında yayımlanan antologyaları sıralıyalım burada:

1 — Gadaralı Meleagros'un **Güldeste**'si.
2 — Filippos'un **Güldeste**'si.
3 — Diogenianos'un **Antologya**'sı.
4 — Rufinus'un dergisi.
5 — Straton'un **Musa**'sı
6 — Agatias'ın **Kiklos'u**.
7 — Eufemias'a sunulan dergi.
8 — Kefalas **Antologya**'sı ile Palatinos **Antologya**'sı.
9 — Planudes'in **Antologya**'sı.

Epigramma nedir, ne demektir? Bugünkü anlamıyla epigramma birkaç dizeyi geçmiyen kısa bir şiir, bir taşlamadır. Bu anlayışa uygun epigrammalara ilkin Lâtin ozanı Martialis'te rastlanıyor. Epigramma, sözlük anlamıyla, bir şeyin üzerine yazılan yazı demektir. Bu anlam zamanla bronz ya da mermer plâkalara kazılan kısa şiirleri kapsamış. Daha sonra, sadece kısa şiirlere verilen ad olmuş. Demek ki epigramma ilkin bir anıta kazılan yazı, öz deyimiyle yazıttır. Mezar yazıtlarına sadece ölünün adı ve yurdu konurmuş önceleri; anıtlardaki yazıtlara ise, sadece anıtı dikenin, ya da o anıt kimin için dikilmişse onun adı. Bu yazıtlar bir zaman sonra ölçüye vurulmuş. Ölçülü yazıtların, ilkin İonya'da, sonra bütün Yunan illerinde, İsa'dan önce VI. yüzyılda yayıldığı görülüyor. Med savaşları (İ.Ö.V. yüzyıl) epigrammaların gelişimini etkilemiş olmalı ki, bu çağda, tek tek ya da topluca dikilen mezar taşlarında ve anıtlarda epigrammalara bol rastla-

nıyor. Zamanın epigramma ustası ise Simonides'dir. Onun ünü bu konuda o kadar yaygındır ki sonradan bu çağa raslıyan bütün imzasız yazıtlar Simonides'e mal edilmiştir. Bu yüzden, Simonides adını taşıyan ve bugün elimizde bulunan yetmiş seksen epigrammanın, tümüyle onun elinden çıktığını söylemek doğru olmaz.

V. yüzyılda bir anıta kazılmak için yazılan epigrammaların yanı sıra pratik bir amaç güdülmeksizin yazılmış epigrammalara da raslanıyor. Ama bir çığır olarak epigramma, daha sonra İskenderiye ve dolaylarında gelişmiştir. Bu kenti Büyük İskender, İsa'dan önce 331 yılında kurdu. Sonradan İskender'in imparatorluğu göçünce, generalleri İskenderiye'yi yaşattılar. Ptolemaios'lar gününde burası büyük bir ticaret ve kültür kenti oldu. Büyük kitaplığı dillere destandı. Kallimakos, Teokritos, Aratos gibi epigramma ustaları asıl bu çağda yetişmiştir. Asklepiades, Posidippos, Hedilos'la Kos adasında, Kallimakos'un yolundan yürüyen ozanlarla İskenderiye'de, epigramma altın çağına ulaşır. Doğudaki bu gelişmeye karşılık, batıdaki Yunan illerinde de usta epigrammacıların yetiştiği görülür. Tegeali Anite, Tebaili Perses, Meseneli Alkaios, Sikionlu Mnasalkes, Siraguzalı Teodoridas bunlar arasındadır. İsa'dan önce I. yüzyılın başında Fenike ile Suriye'de epigramma yeni bir çiçeklenme çağına giriyor. Epigrammaların derlenerek antologyalar yapılması bu çağa raslar.

Yunan Antologyası on altı bölüme ayrılır:

I — Hıristiyanlık epigrammaları.
II — Zeuksippos yonularının tasviri.
III — Kizikos yazıtları.
IV — Meleagros, Filippos ve Agatias'ın başlangıç şiirleri.

V — Aşk epigrammaları.
VI — Adak epigrammaları.
VII — Ölüm epigrammaları.
VIII — Kapadokyalı Gregorius'un epigrammaları.
IX — Tasvir epigrammaları.
X — Yüreklendirme epigrammaları.
XI — Satirik ve başik epigrammalar.
XII — Straton'un Musa'sı.
XIII — Çeşitli ölçülerde parçalar.
XIV — Problemler, enigmalar, orakulumlar.
XV — Çeşitli epigrammalar.
XVI — Palatinos Antologyası'nda yer almıyan parçalar.

Okuyacağınız çeviriler, **Yunan Antologyası**'nın V, VII, IX sayılı bölümlerinden seçilmiştir. Bunları, Maurice Rat ile Pierre waltz'in ve arkadaşlarının Fransızca düzyazı çevirilerinden türkçeleştirdim.

Yunan adlarının yazılışı okunuşlarına göredir.

Çevirilerin başlarındaki sayılar şiirlerin **Antologya**'daki sayılarıdır. Bilgi için, kitabımızın sonunda, bu sayılara göre düzenlenmiş açıklamalara baş vurulmalıdır.

AŞK
EPİGRAMMALARI

4. AFRODİTE'NİN ÖGRETTİĞİ SEVDA İŞLERİ

Yağ koy kandile, benim dilsiz sırdaşıma
Ve git! Bir üçüncüyü kaldırmaz sevişme.
Güzelce kilitle kapımızı, Filenis!
Haydi Ksanto, kucakla beni yavuklum!
Ve sen, yüce aşklar için serdiğim döşek,
Pafos'ta bayramı kutlanan tanrıçadan,
Varsa bir eksiğin bu işde, öğren şimdi.

Filodemos

11. AFRODİTE'YE YAKARI

Denizdeki mutsuza eriştiğin gibi,
İyi yürekli tanrıçam, eriş bana da!
O denizde batmış, ben karada.

Asklepiades

21. MEZAR

«İhtiyarlıyoruz!» demez miydim sana?
«Yüz göz buruşur, sevişenler ayrılır!»
Demez miydim? Al işte geldi o günler!
İşte ağardı saçlarımız, kocadık.
Nerde ağzının o eski güzelliği!
Hani türlü diller döken âşıkların?
Bir mezar gibisin sen artık, bakmadan
Geçip gidiyoruz, kibirlim, önünden.

Rufinus

81. GÜLCÜ KIZ

Gül mü satıyorsun güzel, kendini mi?
Yoksa güllerle birlikte kendini mi?
Sen güllerden daha güzelsin gülcü kız!

Dionisios

97. ADALETSİZ EROS'A

İkimizi de aşka düşür.
Sana tanrısın derim Eros!
Sen tut beni yak, onu gözet;
İşte bu tanrılığa sığmaz.

Rufinus

119. UYKUSUZLUK

Güzel Gamella olmadı mı koynunda,
Döşeğinde bir o yana, bir bu yana,
Sabaha dek kıvranırsın Krinagoras;
Bu sefer de yorgunluktan uyku tutmaz!

Krinagoras

130. GÖZLERİN DİLİ

Nedir bu tasa Filenis? Neden saçların
Darmadağın, gözlerin yaşlarla buğulu?
Anlat bana derdini, çareler bulayım;
El koynunda mı yakaladın yavuklunu?
Sen istediğin kadar, «hayır!» de, güzelim,
Göz yaşların söylüyor olanı biteni.

Mekius

131. YANGIN

Bu lir çalış, bu cıvıltı, bu bakış,
Seni bir gün tutuşturur, kül eder;
Bakarsın ki ateş bacayı sarmış.
Şaşarsın: nerede, ne zaman, nasıl?
İş işten geçtikten sonra anlarsın.

Filodemos

155. İÇ İÇE

Canımın içinde Heliodora;
Canımın içisin Heliodora;
Canımın canısın Heliodora!

Meleagros

171. KADEH

Kadeh mutlu, usul usul gülümsüyordu;
Dudağına değmişti, istekler içinde,
Kuşlar gibi cıvıldıyan Zenofila'nın.
Dayasa ağzını ağzıma, bir solukta,
Benim de bütün canımı çekse n'olurdu!

Meleagros

186. GÖZ YAŞLARI

Sen istediğin kadar ağla, inanmam
Göz yaşlarına Filenis!
Tutalım beni çok sevdiğin doğru;
Bugün ben, yarın başkası;
Koynunda kim varsa en çok sevdiğin o!

Posidippos

210. GÜLLER GİBİ

Beni baştan çıkardı arabın kızı;
Ölüyorum, a dostlar, Didima için!
Karaysa, ne var sanki, kömür de kara;
Hele bir kez tutuştur da o zaman gör:
Yanar durur, ışıl ışıl, güller gibi.

Asklepiades

213. GELEN

Gidiyorum, Pitias yalnız değilse;
Yalnızsa, Zeus aşkına çağır gelsin!
Aşkla yüreklenmiş, yollara düşmüş, de!
Sarhoş, mutsuz, bitkin.

Posidippos

252. SIR

Semiramis ecenin surları sanki,
Seni benden ayıran şu ince fistan.
Gel atalım urbaları üstümüzden,
Et ete sarılalım, anadan doğma,
Kavuşmadık yerimiz kalmasın, güzel!
Göğsün göğsümde, dudakların ağzımda
Susalım; sessizlik ve sırdır ötesi.

Mabeyinci Pavlos

258. GEÇKİN SEVGİLİYE

Kurban olsun kız oğlan kız tazeliği
Sendeki geçkinliğe güzel Filinna!
İstemem ellenmemiş körpe memeyi,
Bu olgun yemişler benimken koynunda.
Elin baharından güzeldir sende güz,
Sende kış, elin yazından sıcak bana!

Mabeyinci Pavlos

ÖLÜM
EPİGRAMMALARI

4. HOMEROS İÇİN

Şurada kıyıda, kayanın üstünde,
Usta ve bilgin sözcüsü Musa'ların,
Tanrısal Homeros yatıyor, yabancı.
Üç karışlık toprağına bu adacık,
Koca ozanı nasıl sığdırmış, deme!
Delos da avuç içi gibiydi ama,
Yüce bir tanrıyı basmıştı bağrına.

Mabeyinci Pavlos

6. HOMEROS İÇİN

Şuracıkta, şu dalgaların dövdüğü
Kumsalın altında yatıyor, yabancı,
İkinci güneşi Yunan dünyasının,
Tanrılar sözcüsü, Musa'lar ışığı,
Erdemli kahramanlara destan düzen,
Evrenlerin ölümsüz sesi Homeros.

Saydalı Antipatros

8. ORFEUS İÇİN

Hadi çağır bir türkü de dağlar, meşeler,
Kurt kuş yanına gelsin bakalım;
Hadi çağır bir türkü de fırtına dursun,
Azgın deniz yatışsın, kolaysa!
Orfeus, sonunda sana da oldu olan!
Az mı göz yaşı döktü Musa'lar,
Ardından az mı ağladı, döğündü anan!
Bizlerin evlât acısı hiçmiş!
Tanrılar bile kuzularını, ölümün,
Alamazlarmış demek, elinden!

Saydalı Antipatros

66. DİOGENES CEHENNEMİN KAPISINDA KERBEROS'LA KARŞI KARŞIYA

Yırtık bir hırka, bir değnek, bir heybe,
Yolum buralara düştü sonunda.
Sen, cehennemin köpeği Kerberos,
Ben, dünyanın köpeksi filozofu;
Salla kuyruğunu Diogenes'e.

Onestes

72. TEMİSTOKLES'LE EPİKURUS İÇİN

Kıl kalmıştı, elden gidiyordu;
Bereket sizlere, yetiştiniz.
Uşaklıktan kurtardı biriniz,
Biriniz eşeklikten bu yurdu.

Menandros

80. HALİKARNASSOSLU OZAN HERAKLEİTOS'UN ÖLÜMÜ ÜSTÜNE

Öldüğünü söylediler, Herakleitos,
Tutamadım kendimi ağladım. O güzel
Günler aklıma geldi, konuşa konuşa
Akşamı ettiğimiz, Halikarnassos'ta.
Sen de mi bir avuç toprak oldun sonunda!
Ama şiirlerin yaşıyor, yaşıyacak;
Her şeyi, her şeyi dize getiren Hades,
Bak, onların kılına bile dokunamaz.

Kallimakos

173. BAŞI BOŞ SIĞIRLAR

Bir yıldırım, bitti işi Terimakos'un!
Meşenin dibinde son uykusuna daldı.
Karlara belenmiş sığırlar, gün batarken,
Sığırtmaçsız döndüler, dağdan ahırlara.

Diotimos

187. BİR GENÇ KIZ

Kız oğlan kız Melite'nin mezarını,
Çiçeklerle donattı ihtiyar Niko.
Beğendin mi şu yaptığın işi, Hades!

Simonides

192. BİR ÇEKİRGE İÇİN

Yatar, dinlerdim, ağaçların gölgesine,
Sarı kanatlarının tatlı ezgisini.
Bereketli evleklere konmak yok artık,
Artık o kanat türküsü bitti çekirge!

Mnasalkes

194. DEMOKRİTOS'UN ÇEKİRGESİ

Yol kıyısındaki şu killi toprakta,
Demokritos'un çekirgesi gömülü.
Zar gibi ne güzel kanatları vardı!
Türküsünü tutturdu mu akşamları,
Bütün ev tatlı bir ezgiyle dolardı.

Mnasalkes

211. BİR KÖPEK

Rüzgâr gibi giden o Maltız köpeği,
Burada, şu taşın altında, yabancı!
Bekçisi, can yoldaşı Eumelos'un;
Boğa, diye çağırdı mı koşar gelir!
Şimdi karanlık gecesinde Hades'in,
Issız yollarda yankılanıyor sesi.

Timnes

277. DENİZİN ATTIĞI ÖLÜ

Dalgalar savurmuş, kimbilir kimin nesi!
Leontikos buldu ölüsünü kumsalda.
Bu mezarı kazarken kendine ağladı.
Kolay mı, gece gündüz kuşkuda zavallı:
Martı gibi denizlerde dolaşır o da.

Kallimakos

317. İNSAN SEVMİYEN TİMON'A KÖTÜ GELEN ÖTEKİ DÜNYA

— Söyle Timon, bura mı, yoksa ora mı kötü?
— Bura kötü!
Daha çoksunuz burada çünkü.

Kallimakos

318. İNSAN SEVMİYEN ÖLÜ

Esenleme beni yolcu, yoluna git!
Uzak durman en büyük esenlik bana.

Kallimakos

320. TİMON İÇİN

Isırgan otu dört yanım, devedikeni;
Var git yoluna yolcu, dalar yaklaşırsan.
Benim, ta kendisi, insan sevmiyen Timon.
İçinden geldiği gibi söv, helâl olsun,
Çekil git yeter ki!

Hegesippos

342. BEKLİYENLER

Öldüm, seni beklerim burada;
Bir gün sen de beklersin burada.
Her ölümlü er geç,
Birini bekliyecek burada.

(?)

447. BOYA BOSA GÖRE MEZAR YAZITI

«Aristeus oğlu Teris, Giritli.»
Deyip kestim, yine de uzun düştü;
Öylesine bir bücürdü rahmetli.

Kallimakos

451. ÖLMİYEN İYİ KİŞİLER

İyi kişiler de ölürmüş, deme!
Akantoslu Dikonos oğlu Saon
Kutsal bir uykuya dalmış burada.

Kallimakos

453. BABA

Filippos, buraya, gözünün bebeği oğlu,
On iki yaşındaki Nikoteles'i gömdü.

Kallimakos

494. BİR BALIKÇI

Giritli Sodamos denizde boğuldu.
O bir ağ bilirdi, zavallım, bir de su.
İşte böyle, deniz kudurdu mu bir kez,
Gözü yoksul balıkçıyı bile görmez.

(?)

509. İKİ DOST

Bu taşı Glokos dikti,
Dostu, canı ciğeri,
Sinoplu Teognis'e.

Simonides

511. GERİDE KALAN

Megakles'in mezarını her görüşümde,
Katlandığın acılar aklıma gelir de,
Yüreğimin ucu sızlar, mutsuz Kallias!

Kallimakos

519. BİR ÇOCUK

Nasıl bel bağlarsın artık yarına!
Daha dün bahçede koşup, oynıyan
Karmis'i gömdük bugün ağlıyarak.
Babası Diofon'a oldu olan!

Kallimakos

538. BİR KÖLE

Bir köleydi şuncağız;
Vadesi geldi, öldü.
Darius'un dengi oldu.

Anite

TASVİR EPİGRAMMALARI

151. KORİNTOS İÇİN

Dorların diyarı Korintos, n'oldu sana!
N'oldu söyle, dillere destan güzelliğin!
Hani nerde atalardan kalma zenginlik,
Sarayların, tanrı evi tapınakların,
Soyu Sisifos'a dayanan kadınların?
N'oldu o halk, cıvıl cıvıl binlerce insan!
Kanlı bir savaştı bu, sel gibi geldi geçti;
Bir biz kaldık, Nereis'lerle Alkionlar,
Göz yaşı dökebilecek sana ardından!

Saydalı Antipatros

338. KEÇİ ÇOBANI DAFNİS

Ağ gerdin dağlara bütün gün, tuzak kurdun;
Yan geldin yaprakların üstüne uyudun.
Senin de peşine avcılar düştü, Dafnis!
Başına sarmaşıklar takınmış Priapos
Ve Pan daldılar işte yattığın mağraya.
Uyan Dafnis, uyan yavrum ele geçmeden.

Siraguzalı Teokritos

421. EGE'NİN ISSIZ ADALARI

Ege'nin çalkantılı sularıyla çevrili,
Başı boş adalar, mutsuz kara parçaları:
Sifnos, rüzgârlı Folegandros ve ötekiler;
Arkada bıraktınız o güzellm günlerl.
İçinizde ilk önce yüzüstü kalan Delos
Sizleri kaderine ortak etmiş olmalı!

Makedonyalı Antipatros

432. TİRSİS'İN KEÇİSİ

Köpeklerin bir avaza havlıya dursun,
Bir kurt kaptığı gibi götürdü keçini.
Küçüktü, oynaktı, güzeldi biliyoruz.
Gel Tirsis, ağlama iki göz iki çeşme;
Tüyü bile kalmadı, ağlamak boşuna!

Siraguzalı Teokritos

526. ROMA'NIN BUYRUĞU

Bütün dünya buyruğuna girdi Roma'nın;
Ne deniz kaldı, ne kara!
Kapat Zeus, kapılarını Olimpos'un,
Gökyüzüne geldi sıra!

Alfeios

721. BİR İNEK YONUSU

Boşuna giriyorsun altıma, dana,
Boşuna böğürüyorsun!
Yonucu süt vermemiş memelerime!

Saydalı Antipatros

723. MİRON USTANIN İNEK YONUSU

Öyle bir ustalıkla yondun ki beni, Miron,
Otlamaya başlardım tutmasa taşla kurşun!

Saydalı Antipatros

823. PAN TANRI KAVAL ÇALIYOR

Melemesin gebe koyun, sular akmasın!
Çıt çıkmasın kuytu kovuktan!
Halaya kalktı orman ve su Nimfa'ları;
Dağı taşı çın çın öttüren,
Yedi kamışlı kavalını çalıyor Pan.

Platon (?)

AÇIKLAMALAR

(Şiirlerin sayılarına göre düzenlenmiştir.)

AŞK EPİGRAMMALARI :

4 — **Filodemos,** Suriye'nin Gadara kentinde doğmuştur (İ.Ö. 1. Yüzyıl). Kikero zamanında Roma'da yaşamıştır. Yunan Antologyası'nda otuz kadar epigramması vardır.

Pafos'ta bayramı kutlanan tanrıça, aşk tanrıçası Afrodite'dir. **Pafos,** Kıbrıs'ta bir kent. Adanın üstünde iki Pafos vardı. Eski Pafos İsa'dan önce X. yüzyılda Fenikelilerce kurulmuştu. Kentin kurucuları Homeros zamanında, Astarte'ye büyük bir tapınak yapmışlardı. Yeni Pafos eskisinin on beş kilometre berisinde kurulmuştur. Kurucusunun Ar-

kadyalı Agapenor olduğu söylenir. Yeni Pafos baştan başa tanrıça Afrodite'ye atanmıştı.

11 — **Asklepiades,** Samosludur. Meleagros güldestesi ozanlarındandır. Kallimakos'la ayni yüzyılda yaşamıştır. (İ.Ö.III. yüzyıl). Teokritos'un ustasıdır.

Aşk tanrıçası Afrodite denizcileri de korurdu. Knidos'da ve Pire'de denizcilerin koruyucusu olarak birer tapınağı vardı. Ozan, tanrıçanın bu yanına sesleniyor.

21 — **Rufinus,** Lâtin adı taşıyan bu Yunan ozanı Samoslu olabilir. İsa'dan sonra ikinci yüzyılın ilk yarısında yaşadığı sanılıyor.

81 — **Dionisios,** Sofist adıyla da anılan bu ozanla ilgili bilgi yoktur. Halikarnassoslu Dionisios'la aynı kişi olabilir.

97 — **Rufinus,** not 21 e bakınız.

Eros, Yunan tanrılarının en eskilerindendir. Bütün varlıkları birleştiren, çiftleştiren odur. Gücü bütün doğaya yayılmıştır. Yaklaştırır, karıştırır, çoğaltır. İnsan, hayvan ve bitki soylarının üremesi onun elindedir. Eros zamanla değişmiş, sadece aşk tanrısı haline gelmiştir. Ozanlara göre Afrodite'nin oğludur. Küçük bir çocuktur ve hiç büyümez. Afrodite bir gün Temis tanrıçaya oğlu Eros büyümediği için yakınmış, o da bir kardeşi olursa büyüyeceğini söylemiş. Afrodite Anteros'u doğurmuş o zaman. Anteros, aşkın karşılığı olan aşktır. Ozanlar böylelikle karşılık gören aşkın gelişeceğini anlatmak istemişler.

119 — **Krinagoras,** İsa'dan önce 65 yılında doğmuştur. Bu ozanla ilgili pek bir şey bilinmiyor.

130 — **Mekius,** adına bakılırsa Lâtin soyundan olması gerekir. Onunla ilgili bilgi yoktur. Filippos'un güldestesinde yer aldığına göre İsa'dan önce bi-

rinci yüzyılda yaşadığı söylenebilir. Yunan Antologyası'nın en iyi ozanlarındandır.

131 — **Filodemos,** 4 sayılı nota bakınız.

155 — **Meleagros,** Suriye'nin Gadara kentindendir. Bu ince ve zarif ozanın Antologya'da pek çok epigramması vardır. İsa'dan önce 130 yılında doğduğu sanılıyor.

171 — **Meleagros,** 155 sayılı nota bakınız.

186 — **Posidippos,** Pella'da doğmuş olabilir. Meleagros'un güldestesinde yer almaktadır. İsa'dan önce III. yüzyılda yaşadığı sanılıyor.

210 — **Asklepiades,** 11 sayılı nota bakınız.

213 — **Posidippos,** 186 sayılı nota bakınız. Gelen, Pitias'ın âşıkıdır. Onun kölesiyle, ya da hizmetçisiyle konuşuyor.

252 — **Mabeyinci Pavlos,** İstanbul'da Justinianus'un sarayında yaşamıştır. Ayasofya kilisesi üstüne yazılmış iki epigramması vardır. Ozan Agatias'ın dostu idi. Sarayda kıralın geleceğini haber verir, böylelikle salondakileri sustururdu. Bu görevinden ötürü Susturucu Pavlos adıyla anılır .

258 — **Mabeyinci Pavlos,** 252 sayılı nota bakınız.

ÖLÜM EPİGRAMMALARI :

4 — **Mabeyinci Pavlos,** 252 sayılı nota bakınız. **Şurada kıyıda,** İos adasının sözü ediliyor. Homeros'un İos'da gömülü olduğu söylenir. Ufak bir adadır.

Delos, Siklad adalarının en küçüğü. Foibos — Apollo bu adada doğmuştur. Anası Laton oğlunu doğurmak için Delos'a sığınmıştı. O zamanlar ada sular üstünde yüzüyordu. Tanrı Foibos doğunca, Delos hareketsiz kaldı. Ozan, İos'la Delos'u karşı-

laştırırken Homeros'u tanrılaştırıyor. **Musalar,** Zeuz ile Mnemosine'den doğma ölümsüz kızlardır. Hesiodes'e göre dokuz Musa vardır. Kleio, talih; Euterpe, müzik; Taleia, komedya; Melpomene, tragedya; Terpsikore, dans; Erato, lirik şiir; Polimnia, retorik, Urania, astronomi; Kalliope, kahramanlık şiirlerinin Musasıdır. Musaların, öteki tanrılar ve tanrıçalar gibi tapınakları vardı. Şölenlere adları anılarak başlanırdı. Parnassus'da, Helikon'da otururlardı.

6 — **Saydalı Antipatros,** İsa'dan önce 180-170 yılları arasında doğmuş, 100 e doğru ölmüştür. Kikero onun överek sözünü eder. Usta ozandır. Eleştirmecilere göre Leonidas'ın etkisindedir.

8 — **Saydalı Antipatros,** 6 sayılı nota bakınız. **Orfeus,** kimine göre Trakya kıralı Oiagros ile Musa Kalliope'nin, kimine göre tanrı Foibos'la Musa Kleio'nun oğludur. Türkü çağırmakta, kitara çalmakta üstüne yoktu. Bu çalgıyı onun eline tanrı Foibos vermişti. İki tel ekliyerek çalgının tellerini dokuza çıkaran Orfeus sazını öylesine çalardı ki, kurt, kuş, böcek, ağaç onu dinlemeye koşardı. O çaldığı zaman, bütün varlık susardı. Euridike'ye aşıktı. Evlenecekleri gün Euridike ölüverince peşi sıra öteki dünyaya gitti. Tatlı ezgilerle ölüm tanrılarını yumuşattı. Nişanlısının yer yüzüne dönmesine izin verdiler; bir koşulları vardı: yer yüzüne çıkıncaya kadar Euridike'nin yüzüne bakmıyacaktı. Orfeus sevgilisiyle dünyamıza doğru yola çıktı. Tam sınıra gelmişlerdi ki tanrıların koşulunu unuttu, yüzüne baktı nişanlısının. Böylece Euridike'yi görmesiyle yeniden kaybetmesi bir oldu. Sonunda kadınlar onu kıskançlıktan parçaladılar. Başını ırmağa attılar. Orfeus'un kesik başı bile Euridike'nin adını anmaktan geri kalmadı.

66 — **Onestes,** Filippos güldestesi ozanlarındandır. Korintoslu ya da Bizanslıdır. Augustos'un zamanında yaşamıştır. (İ.Ö. I. yüzyıl sonu.)

Kerberos, üç başlı köpek. Dev Tifon'la canavar Ekidna'dan dünyaya gelmiştir. Yelesi yılanlardan örülmüştü. Kesici kara dişleri vardı. Isırdı mı bu dişler iliğe işler ve zehir akıtırdı. Öteki dünyada Stigos ırmağının kıyısındaki bir mağaraya yılanlarla bağlanmıştı. Cehennemin kapısını bekler, buradan kuş uçurtmazdı. Herakles, Alkestis'i cehennemden çekip çıkardığı zaman onu zincire vurdu.

Köpeksilik, köpeksi filozofların felsefesi. Köpeksi filozoflara eski Yunan'da köpek denirdi.

72 — **Menandros**, Atinalı komedya ozanı (İ. Ö. 340-292). Komedyalarının hemen hepsi kaybolmuştur.

Temistokles, Atinalı devlet adamı ve general. (İ.Ö. 525-460). İlk Med savaşından sonra demokrat partinin lideri olmuştur. Salamin'de Yunan donanmasına o kumanda etti.

Epikurus (İ.Ö. 341-270), Yunan filozofu. Samos'ta doğmuş olabilir. Demokritos'un yolundan yürüdü. Bütün çabalarımızın tad almaya yönelmesini öğütlüyordu. Sağlığa uymak ve bilgi edinmek en büyük tatlı onca. Epikurus felsefesi sonradan şehvet düşkünlüğü kılığına girmiştir.

80 — **Kallimakos**, Meleagros güldestesinde yer alan ozanlardandır. Büyük ün yapmıştır. Çeşitli türlerde şiir yazmışsa da bunların çoğu kaybolmuştur. (İ.Ö. 305-238).

Şiirde adı geçen Herakleitos'u Efesli adaşıyla karıştırmamak gerekir. Yunan Antologyası'nda ölüm epigrammaları arasındaki 465 sayılı epigramma onundur. Kendisinden başkaca bir yapıt kalmamıştır.

Hades, ölüm tanrısı, öteki dünya ve ölüm anlamınadır.

173 — **Diotimos**, İsa'dan önce üçüncü yüzyılda Adramittion'da doğru. Bugün Edremit'in kemer köyü vardır burada.

187 — **Simonides**, VI. yüzyıl sonunun ve V. yüzyıl başlangıcının ünlü ozanı. (İ.Ö. 556-466). Meleagros güldestesinde yer alır. İmzasını taşıyan epigrammalardan çoğunun onun olmadığı sanılıyor.

Hades, Zeus'un kardeşidir. Babası Kronos onu parçalamış ve yemişti. Hades'i babasının karnından Zeus çıkardı. Zeus'un Titanlarla yaptığı savaşa katıldı. Savaş kazanılınca, payına öteki dünya düştü. Çok çirkin olduğu için kimse onunla evlenmek istemiyordu. Persefone'yi zorla aldı. Buyruğunu yürüttüğü ölüler ülkesi bu dünyadan çok daha kalabalıktır. Karşı durulmamış tek tanrı odur. Yer yüzünde tapınağı yoktur.

192 **Mnasalkes**, (İ.Ö. II. yüzyıl) Meleagros güldestesinde yer alır.

194 — Üstteki nota bakınız.

211 — **Timnes**, İsa'dan önce II. yüzyılda yaşadığı sanılıyor. Giritli olabilir.

277 — **Kallimakos** için 80 sayılı nota bakınız.

317 — **Kallimakos** için 80 sayılı nota bakınız.

Timon, Atinalı Timon adıyla anılan Yunan filozofu. Yurdunun uğradığı felâketler ve yoksulluk yüzünden insanlardan soğumuştu. Bir çok taşlamalara konu olmuştur.

318 — **Kallimakos** için 80 sayılı nota bakınız.

320 — **Hegesippos**, Meleagros güldestesinde yer alan bu ozanla ilgili bilgi yoktur.

Timon için 317 sayılı nota bakınız.

447 — 451 — 453 — **Kallimakos** için 80 sayılı nota bakınız.

509 — **Simonides** için 187 sayılı nota bakınız.

511 — 519 — **Kallimakos** için 80 sayılı nota bakınız.

538 — **Anite**, Meleagros güldestesinde yer alır. Elimizde tek tük dizeleri kalan bu kadın ozanın büyük ünü vardı. Heykeli dikilmiştir. Meleagros, güldestesine onu zambak adıyla alır. Zambak gibi arı ve sade bir deyişi vardır. Antipatros ona «kadın Homeros» diyor.

Darius, ya da Dareios, Dârâ, diye bilinen güçlü kıral.

TASVİR EPİGRAMMALARI:

151 — **Saydalı Antipatros**, ölüm epigrammaları bölümündeki 6 sayılı nota bakınız.

Korintos, Yunan tarihinin ünlü kentlerinden. Aynı adı taşıyan yarımadanın üstünde şimdiki Korintos'un yerinde kurulmuştu. İsadan önce 1100 yılında Dorların eliyle Argos'un egemenliğinden kurtulmuştur. O çağlarda Atina'yı bile titreten savaşlara girişmişti. VIII. ve VII. yüzyıllarda sömürgeleri oldu. 657'den sonra yıldızı söndü. Derken Isparta'nın buyruğuna girdi.

Sisifos, Rüzgârlar tanrısı Eolos'un oğludur. İlias destanına göre bilge ve kurnaz bir insandı. Korintos'u o kurmuştur. Bu kenti büyük bir surla çevirmiş, oradan geçen yolcuları haraca bağlamıştı. Asopos'a, büyük bir para karşılığında, kızını Zeus'un kaçırdığını haber verince, tanrıların babası, ona ölüm tanrısı Tanos'u gönderdi. Sisifos ölüm tanrısını zincire vurdu. Tanos'u zincirlerinden tanrı Ares kurtarır. Sisifos, sonunda, her ölümlü gibi öteki dünyanın yolunu tutarken, kendisine ölüm töreni yapılmamasını karısına tenbihledi. Öteki dünyaya

varınca Hades'ten, ardından ölüm töreni yapmıyan karısını cezalandırmak için, dünyaya dönmek iznini aldı. Korintos'a geldi ve geri dönmedi. Hermes onu bir daha cehenneme götürünce kötü bir cezaya çarptırıldı. Büyük bir kayayı, durmadan, yokuşa sürmek zorunda bırakıldı. Kaya tepeye varmadan, her seferinde aşağıya düşüyor, bir Erinis, kayayı yeniden yokuşa sürmesi için kamçısıyla aşağıda bekliyordu. Sisifos'un kayası, arkası gelmiyen, boşuna ve yıpratıcı emeğin simgesidir.

Şiirde sözü geçen savaşın konsül Mummius'un açtığı savaş olması gerekir. İsa'dan önce 146 yılında Mummius Korintos'u yaktı yıktı, taş taş üstünde komadı.

Nereis'ler, ozan Hesiodes'e göre Poseidon'la Tetis'in, başkalarına göre Okyanos'la Toprak'ın kızlarıdır. Elli güzel kızdır bunlar. Yunus balıklarının sırtlarında dolaşırlar. Kimi zaman üç dişli çatal, kimi zaman bir çelenk, kimi zaman bir mercan dalı taşırlar. En çok Korintos sularında yaşamayı severler.

Alkion'lar, deniz kuşlarıdır. Kıral Keiks boğulunca karısı Alkion kendini denize atar. Tanrılar bu bağlılığı, ikisini de alkion haline getirerek mükâfatlandırırlar. Alkion'lara bir barış ve huzur simgesi gözüyle bakılır.

318 — **Siraguzalı Teokritos,** İsa'dan önce 300 - 310 yılları arasında doğdu. Yunan ozanlarının en ünlülerindendir. Gençliğinin ilk yıllarını Sicilya'da geçirdi. Yirmi beş yaşlarına doğru Kos adasına geçti. Sonunda İskenderiye'ye yerleşti. Elimizde, öteki yapıtlarından başka, otuz kadar epigrammaası vardır.

Priapos, kimine göre bir Nimfanın, kimine göre Afrodite'nin oğludur. Afrodite'yi kıskanan Hera, Priapos'un keçi boynuzlu ve keçi kulaklı doğmasını

sağladı. Doğar doğmaz anası onu Çanakkale kıyılarına yolladı. Gözü pek, utançsız bir yaşam sürerdi orada. Halk çekinir ve korkakrdı ondan. Günün birinde bir salgın baş gösterince günah işlediklerini anladılar ve Priapos'a tapmaya başladılar. Priapos, Pan gibi bereket simgesi olarak anılır.

Pan, «Bütün» anlamına gelir. Çeşitli rivayetler vardır bu tanrıyla ilgili. Kimi Zeus'un, kimi Hermes'in oğlu olduğunu, kimi Hava ile bir Nereis'ten, kimi Gök'le Toprak'tan doğduğunu söyler. Pan'ın şaşmıyan yanı tarımsal bir karakteri, bir görevi oluşudur. Dağlık Ardakya'da büyük saygı görürdü. Ona bal ve keçi sütü sunmak bir gelenek olmuştu. Adına şenlikler yapılırdı. Belden aşağısı keçi, belden yukarsı insan olarak düşünülürdü. Saçı sakalı birbirine karışmıştır. Boynuzları ve keçi kulakları vardır. Yedi kamışlı bir kaval çalar, Nimfaları kovalar dağlarda. Çalıların ve kayaların ardına siner, sonra birden avının üstüne atılır. Çil yavrusu gibi dağılır o zaman Nimfalar. Keçileri aştığı da olur.

421 — **Makedonyalı Antipatros,** Makedonyalı I. Filippos'un ya da V. Filippos'un zamanında yaşamış olabilir. Buna göre, doğumu, ya İsa'dan önce IV. yüzyıla, ya da II. yüzyıla raslar.

Delos adası için ölüm epigrammaları bölümünün 4 sayılı notuna bakınız.

432 — **Teokritos,** bu bölümün 338 sayılı notuna bakınız.

526 — **Alfeios,** Filippos güldestesinde yer alır. Augustos zamanında Roma'da yaşamıştır. (İsa'dan önce I. yüzyıl).

Olimpos, Zeus, babası Kronos'un yerine geçince, dünyayı soyu sopu arasında bölüşüp tanrısal düzeni kurdu, Yunanistan'ın en yüksek dağı olan Olimpos'un bulutlarla kaplı tepelerinde, göksel bir sa-

rayda yaşamaya başladı. Bu saraya da Olimpos adı verildi. Olimpos'a bağlı başlıca on iki büyük tanrı vardır.

721 — 723 — **Saydalı Antiparos**, ölüm epigrammaları bölümünün 6 sayılı notuna bakınız.

Miron usta, İsa'dan önce V. yüzyılda yaşamış ünlü Yunan yonucusu. Çeşitli konulardaki yapıtlarının yanı sıra hayvan yonuları da yapmıştır. Atina'nın en büyük meydanlarından birinde onun bir inek yonusu dururdu. Sonradan Roma'ya getirilen bu inek, İsa'dan sonra 550 yılına kadar orada kalmıştır.

823 — Bu epigrammanın büyük filozof Platon'un kaleminden çıkmış olması şüphelidir.

Nimfalar, ormanların ve ırmakların alt aşamadan tanrıçaları.

ÇAN YAYINLARI

1. KAÇKINLAR: F. Edgü. 250k
2. DENEMELER: A. CAMUS Ç.: S. E. — V. G. 4 lira.
3. DURUŞMA: Franz Kafka Ç.: S. Eyuboğlu. 5 lira.
4. DÖRTLÜKLER: Ö. Hayyam Ç.: S. Eyuboğlu 5 lira.
5. BOZGUN: F. Edgü. 3 lira.
6. ÇAĞIMIZIN GERÇEKLERİ: Sartre. S. E. — V. G. 5 lira.
7. KUYULARDA: M. Buyrukçu 3 lira.
8. ÖZGÜRLÜK VE KÜLTÜR: J. Dewey Ç.: V. Günyol 5 lira.
9. DÜNYAMIZIN SORUNLARI: Russell. S. E. — V. G. 5 lira.
10. TÜRKÜN ATEŞLE İMTİHANI: Halide Edib. 10 lira.
11. TİYATRO İÇİN K. ARAÇ: Brecht. Teo-C. Ç.: 250 krş.
12. MACBETH: W. Shakespeare S. Eyuboğlu. 4 lira.
13. ÇAĞDAŞ POLİTİKA SORUNLARI: S. E.-V. G. 4 lira.
14. BAŞKASININ KELLESİ: M. Aymé. S. E. — V. G. 4 lira.
15. SIĞIRTMAÇ TÜRKÜLERİ: Vergilius. İ. Z. Eyuboğlu 250 kuruş.
16. MAVİ YOLCULUK: Azra Erhat. 4 lira.
17. LÂTİN OZANLARINDAN ÇEVİRİLER: O. Rıfat. 3 lira.
18. ŞİİRLER: Jacques Prévert. Ç.: S. Eyuboğlu. 4 lira.
19. BİLİM AHLÂKI: A. Bayet Ç.: V. Günyol. 5 lira.
20. İKİLİK: O. Rıfat. 4 lira.
21. GODOT'YU BEKLERKEN : S. Beckett. F. Edgü. 4 lira.
22. HAKSIZ YÖNETİME KARŞI Thoreau. Ç.: V.Günyol. 3 lira
23. FİLOZOFÇA DÜŞÜNCELER: Diderot. İ. Öztürk. 3 lira.
24. DENEMELER ELEŞTİRİLER O. Burian. 4 lira.
25. UTOPİA: Thomas More. Ç.: S. E. M. U. V. G. 5 lira.
26. DEVRİM YAZILARI: Babeuf Ç.: S. E. — V. G. 4 lira.
27. ŞİİRLE FRANSIZCA: S.Eyuboğlu. Fiyatı 5 lira.
28. YUNAN ANTOLOGYASI : Oktay Rıfat. F. 3 lira.

Ödemeli olarak YENİ UFUKLAR, P.K. 1034 Galata — İstanbul adresinden isteyiniz. 20 Liradan yukarı siparişlerde % 20 indirim yapılır. Posta ücreti yarı yarıya paylaşılır.

Fiyatı : 3 Lira